

ZVUK, SLOVO A OBRAZ PRÍBEHU

**Metodická príručka pre prácu so
žiakmi k tvorbe obrazov**

2024

OBSAH

ÚVOD.....	3
Ako na to?.....	4
Namiesto záveru.....	8
Príloha: Praktický námet na projektový deň.....	9
1. ČASŤ – Práca s emóciami.....	9
2. ČASŤ – tvorba vlastných kartičiek, art terapeutická časť.....	10
3. ČASŤ – reflexia, ocenenia, záver.....	11

Pripravila EDUMA, n.o. v roku 2024.

Projekt Zvuk, slovo a obraz príbehu: Moderný spôsob rozvíjania jazykov a hodnôt podporilo Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR.

Projekt Podpora diverzity a tolerancie alebo Za každým obrazom sa skrýva príbeh podporila Nadácia Volkswagen Slovakia a Nadačný fond Telekom pri Nadácii Pontis.

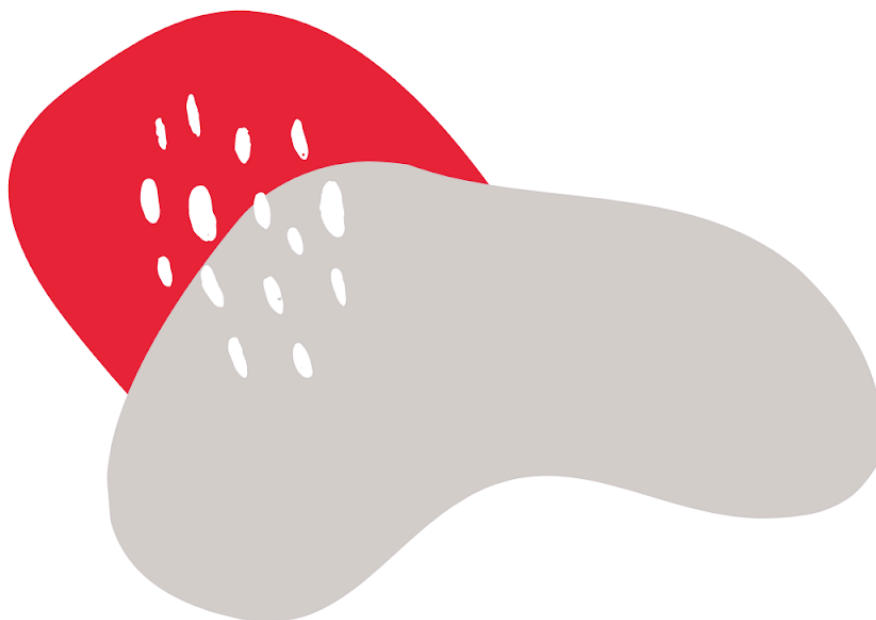
ÚVOD

Milé kolegyně a kolegovia,

pred pár dňami ste sa s nami vydali na cestu inovatívnej práce s deťmi, žiakmi v školskom a inštitucionálnom prostredí. Počas projektových dní ste si vypočul ako jednoducho vieme sprostredkovať aj tým najnáročnejším skupinám detí príležitosť spoznať svoje emócie, vyjadriť ich obrazom a zažiť úspech. Prostredníctvom fotografií a priamej skúsenosti ste mali možnosť nasať atmosféru pri zamyslení, tvorbe obrazov a aj výsledok, ktorý z obrazu dokázali urobiť študenti Strednej školy umeleckého dizajnu z Košíc.

No a keďže TO ide pri najnáročnejších skupinách detí, sme presvedčení, že tento koncept je unikátnou príležitosťou pre každú školu, či inštitúciu, aby spoznala prežívanie svojich detí, žiakov v školskom prostredí alebo v inštitucionálnom prostredí (Centrum pre deti a rodiny, Diagnostické centrum, Reedukačné centrum apod.). Áno, nejde o jednoduchú prípravu, no výsledok určite stojí za to. Vy spoznáte, čo zažívajú vaši žiaci v triede, škole, skupine a žiaci zasa zistia, že emócie, skúsenosti a zážitky sa dajú vyjadriť obrazom, ktorý je jedinečný a je ich. No a úplnou bodkou tejto cesty je, že si môžete vytvoriť vlastné sady obrazových, emočných, či motivačných kariet, ktoré viete využívať vo vašej práci, výchove, vzdelávaní. Viete prepojiť ročníky, zapojiť dokonca aj učiteľov alebo aj rodičov.

Priestoru na to nájdete dostatok, stačí len dobrá medzipredmetová spolupráca (Slovenský jazyk - Etika - Výtvarná výchova - Informatika), blokové alebo projektové učenie. A ak máte na vašej škole zavedené ranné komunity/kruhy, mnoho práce viete s deťmi, žiakmi urobiť práve počas nich.

Ako na to?

Krok 1: Zvoľte si cieľovú skupinu a jej zloženie

Rozhodnite sa kto bude cieľová skupina, s ktorou chcete inovatívny prístup realizovať. Môžete pracovať s jednou vekovou kategóriou/triedou, v jednej triede alebo vo viacerých triedach, alebo počas krúžkovej činnosti so zmiešanou skupinou. Môžete pracovať dokonca len so špecifickou skupinou žiakov, detí (žiaci s poruchami učenia, s poruchami správania). Vždy je dôležité pomenovať si, čo má inovatívny prístup okrem práce s emóciami žiakov/detí rozvíjať (napr. rozvíjanie nových zručností, osobnostný rozvoj, personalizovaný prístup, budovanie vzťahov a pod.). Cieľovou skupinou môžu byť dokonca aj rodičia alebo vaši kolegovia.

Krok 2: Vyberte si formát realizácie

Rozhodnite sa, aká forma je pre vašu cieľovú skupinu najvhodnejšia. Môže to byť projektový deň, séria vyučovacích jednotiek (výtvarnej výchovy, etickej výchovy apod., 45´ alebo 90´), integrovaný blok (jeden alebo viac predmetov v spolupráci s kolegom/kolegami), voľnočasová aktivita, škola v prírode, netradičné rodičovské združenie, teambuldingová aktivita s kolegami, apod.. Pri voľbe väčšieho formátu (napr. projektový deň) uvažujte o tímovosti pri realizácii, prierezových témach a medzipredmetových vzťahoch. Ak máte na svojej škole sociálneho pedagóga, alebo školského psychológa, určite ich pozvite do

spolupráce. Môžu vám pomôcť pri vstupných aktivitách so žiakmi/deťmi napr. v témach toho čo zažívajú v škole/inštitúcii, prežívania v triednom/školskom prostredí, apod. Pri práci v deťmi v CDR je vhodné, aby aktivity viedli odborníci (psychológ, sociálny pedagóg).

Krok 3: Zabezpečte si výtvarný materiál

Zistite, aké materiály budú potrebné pre tvorbu emočných kartičiek. To môže zahŕňať farby, pastely, štetce rôznych veľkostí, hubky a iné roztierateľné pomôcky, veľké papiere min. o veľkosti A2 (menšie formáty neodporúčame), kartóny a iné výtvarné materiály. Nechajte žiakov pracovať s rôznymi materiálmi, technikami. Napríklad niektorí môžu mať radi kresbu alebo maľbu, iní radšej použijú počítačovú grafiku. Dôležité je podporiť rozmanitosť prístupov.

Krok 4: Pripravte si vhodný priestor, prip. multimediálnu učebňu a vybavenie

Prostredie, v ktorom sa budú tvoriť obrazy, z ktorých môžu byť emočné/motivačné kartičky, by malo byť podporujúce, inšpiratívne a pohodlné pre žiakov. Je to miesto s kreatívnym charakterom (ak je možné, tak iné ako bežná trieda), prírodné osvetlenie, rôzne pracovné zóny v miestnosti (možnosť dať na výber, kde sa komu bude lepšie pracovať), flipcharty na zachytenie a zdieľanie myšlienok, inšpirácii, relaxačné prvky (hudba, sviečky).

Krok 5: Vytvorte jasný postup

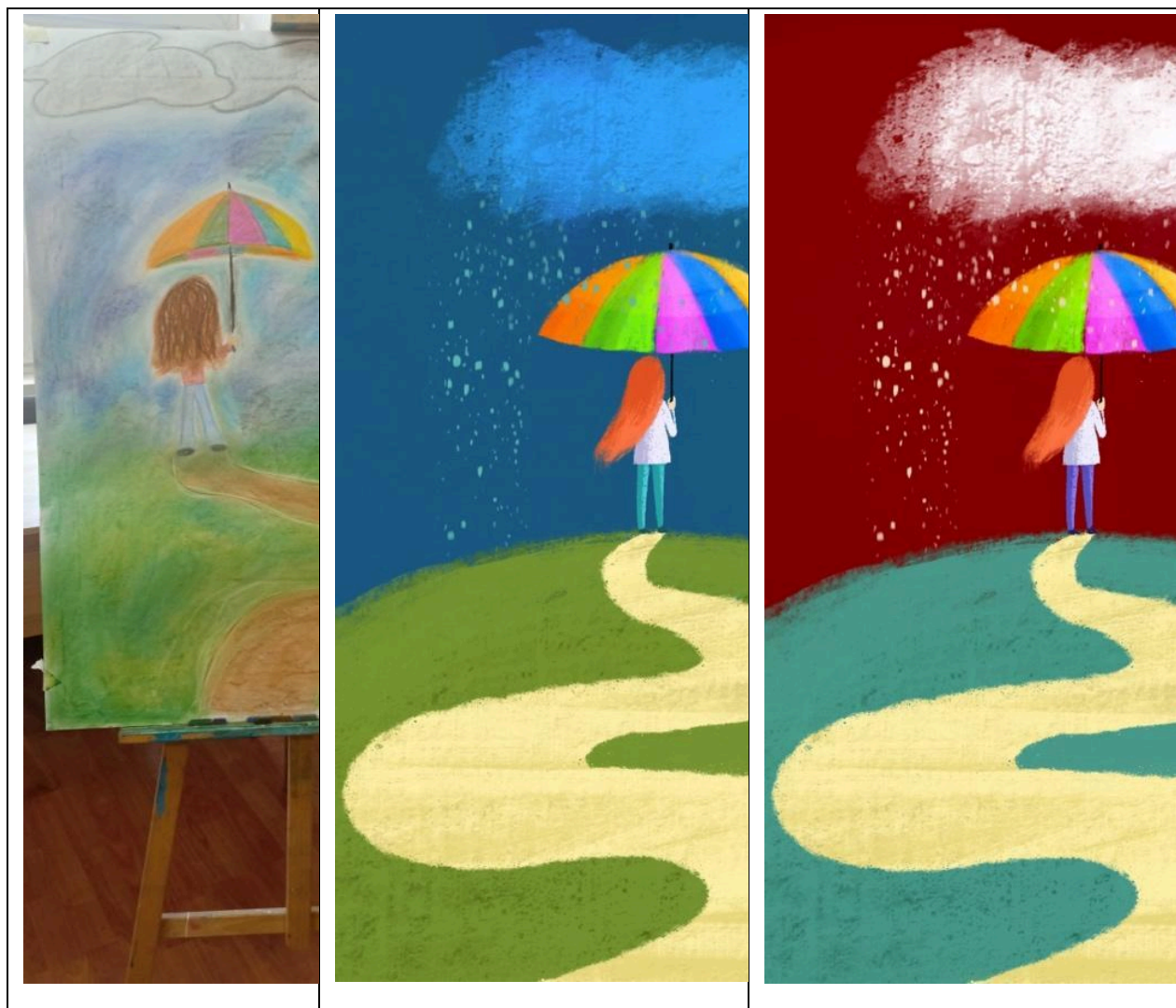
Definujte jasný postup, ako budú žiaci pracovať na svojich kartičkách. V postupe sa musí objaviť priestor na exploráciu, cez samotnú tvorbu obrazov, až po reflexiu novej skúsenosti nad výsledným obrazom. Čiže vstupom do samotnej tvorby obrazov je **vždy** najskôr práca s emóciami žiakov/deťí, kedy o svojich emóciách, zážitkoch v škole/inštitúcii (CDR, DGC atď.) rozprávajú, pomenúvajú ich, hľadajú k nim obrázok (môžete použiť akékoľvek motivačné, emočné kartičky, príp. použiť kartičky z DIXIT hry). Až keď sú deti/žiaci vo fáze zamyslenia sa nad svojim životom v školskom/inštitucionálnom prostredí, prechádzame k samotnej tvorbe obrazu. Samotná tvorba obrazu môže zahŕňať fázy od tvorby návrhov na papiere „nanečisto“ až po prezentáciu, námety a tipy v procese tvorby. Pri tvorbe obrazov motivujte a podnecujte žiakov/deti k tvorbe a vyjadreniu vlastného prežívania, experimentovaniu s farbami a formami, s vlastnými symbolmi a vyjadreniami, ktoré reprezentujú ich emócie. Ak máte na škole/v zariadení arteterapeuta, neváhajte ho využiť práve v tejto fáze práce s deťmi/žiakmi.

Krok 6: Zdieľajte a reflektujte

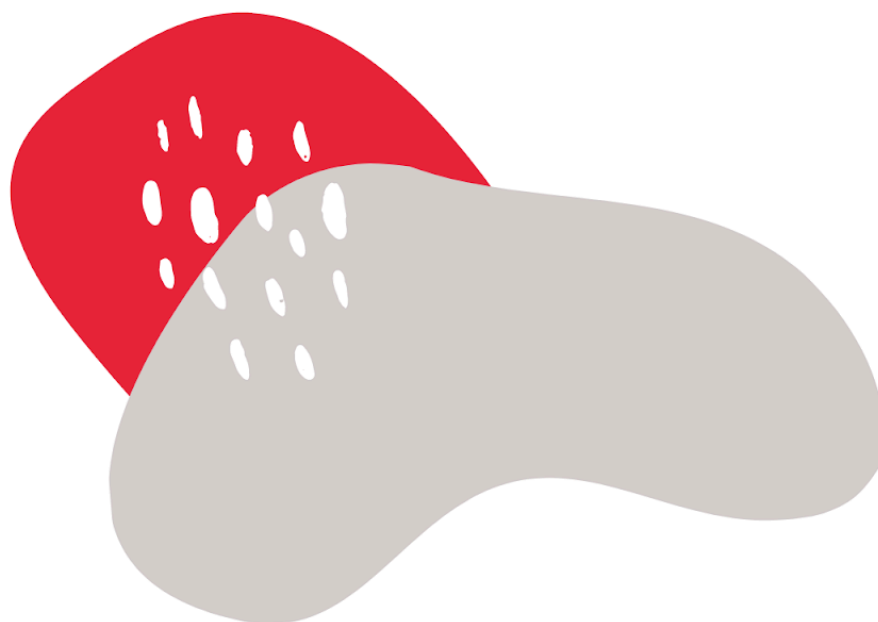
Vytvorte priestor na prezentáciu výtvarného návrhov predlôh (obrazov) na kartičky pred ostatnými a priestor na zdieľanie myšlienok, konceptov a inšpirácií, ktoré stoja za jeho vytvorením. Môže to byť klasická prezentácia pred triedou alebo vytvorenie výstavy obrazov, kde si žiaci navzájom prezrú svoje diela a vedia, že z nich raz budú obrázkové/motivačné/emočné kartičky ako vzdelávacia pomôcka pre iných žiakov. Umožnite deťom/žiakom poskytovanie spätnej väzby vo všetkých formách (na proces, na zadanie, na učiteľov prístup, na spolužiakov, sebahodnotenie a priestor na sebahodnotenie).

Krok 7: spracujte obrazy do kartičiek

Každý obraz je unikátny prejav názoru, emócií, skúseností. Keď obrazy nafotíte a môžete ich digitálne spracovať (napr. na informatike, mediálnej výchove) a vytvoriť si takto vlastné unikátne kartičky à la karty z DIXIT hry.

Namiesto záveru...

Milé kolegyně a kolegovia, nadčasoví a iniciatívni riaditelia, učitelia, vychovávateelia a odborní zamestnanci, predstavili sme vám koncept práce s obrazom, vďaka ktorému sa dostanete hlbšie do prežívania žiakov/detí v čase, keď trávajú čas v škole alebo v prostredí Centier pre deti a rodiny, Diagnostické centrá, Reedukačné centrá a ďalšie inštitúcie. Vďaka tejto aktivite dokážete prepájať príbehy svojich žiakov/detí, rodičov, učiteľov. Veríme, že aj takto dokážeme s vašou pomocou budovať vnímavejšiu spoločnosť v našej krajine.

A ak ešte váhate, či do TOHO ísť a vyskúšať prácu s obrazom vo vašich skupinách, triedach, školách, zariadeniach, pripravili sme pre vás praktický námet (a návod), ako pripraviť a realizovať triedny/ročníkový/školský projektový deň. Dúfame, že bude pre vás inšpiráciou.

Príloha: Praktický námet na projektový deň

“Za každým žiakom/dieťaťom sa skrýva silný príbeh”

Rozloženie častí – blokov pri tvorbe kartičiek

1. blok – práca s emóciami	2 x 45´ (2 vyučovacie hodiny + prestávka)
2. blok – arteterapeutická časť	2 x 45´ (2 vyučovacie hodiny + prestávka)
3. blok – reflexia	1 x 30´

TIP:

Je možné vyučovacie bloky zaradiť do vyučovania čiastkovo. Ak pracujete s deťmi/žiakmi vo forme projektového dňa, doporučujeme pracovať v jeden deň vo všetkých troch blokoch. V prípade, že rozložíme bloky do 2 - 3 dní, je potrebné pamätať, že spätná väzba/reflexia má byť zrealizovaná po ukončení každého bloku.

1. ČASŤ – Práca s emóciami

Aktivity:

Celkom na začiatku požiadať žiakov/deti o napísanie si **menovky**, veľkým tlačeným písmom – meno SILVIA na post ist. Post-ity pripraviť tak, aby boli v rôznych farbách (je možné využiť pri delení do skupín, rozprávání sa o farbách, čo pre koho aká farba znamená, čo môže vyjadrovať apod.)

Predstavenie sa: Kto som? Odkiaľ prichádzam? (ja/ten kto vedie skupinu a ostatní)

Využiť menovky, možno povedať prívlastok k svojmu menu – napr. starostlivá Silvia, odporúčame použiť postavičky z rozprávky „V hlave“ (pripravené, vytlačené obrázky, kartičky akokoľvek), vyberám si lebo (farba, výraz tváre, pripomína mi) - naladenie na svet emócií, prežívania, prípadne spúšťačov - stavov kedy prichádzajú a aké.

Čo bude **obsahom workshopu?**

Aký bude program? Čo čaká deti/žiakov, prečo ideme na túto dobrodružnú cestu objavovanie samých seba, svojho príbehu aj svojho maliarskeho talentu? – mapa mysle (tri časti a stručne pomenovať čo sa v nich bude diať).

Pravidlá - pomenujem zhruba pravidlá niečo čo by sme mali dodržiavať počas našej práce a spýtať sa deti/žiakov čo by potrebovali na úvod ešte doplniť k pravidlám, ktoré nám budú slúžiť na to, aby sa nám dielo vydarilo, aby sme sa navzájom nerušili, aby nás nič nerušilo, čo je potrebné pre náš mozog, dušu, ruky? Doplniť pravidlá podľa odpovedí skupine- vytvoriť “kontrakt”.

Emocionálne karty (sada emočných kariet) – obrázok, emócia, pomenovanie, čo ma s touto kartou spája (farba, časť obrázka, popis emócie, pripomína mi to minulosť, prítomnosť, budúcnosť – sny a predstavy o nej):

Páči sa mi na nej?
Nepáči sa mi na nej?

Energizér (akákoľvek aktivizujúca hra na uvoľnenie, pohyb)

Dixit karty a lístočky s emóciami, decká si môžu vybrať dve emócie a priradiť, vybrať si tri karty, ktorým by priradili lístok.

Práca s výberom:

Prečo takáto dvojica? Porozprávať o tom viac, čo je na karte to, čo ti pripomína túto emóciu. Aká je modrá (neutrálna), červená (silná – zlá, ovplyvnila niečo silné u teba alebo ovplyvňuje, je negatívna), zelená (príjemná – posúvajúca, rozvíjajúca, upokojujúca ...) apod.

Otázky k zážitkom a prežívaným emóciam v triede/škole/zariadení :

- Najkrajší deň.
- Najťažší deň.
- Najsilnejší zážitok.
- Najveselší deň. v mojom živote.
- Najsmutnejší deň v mojom živote.
- O čom snívam?
- Čoho sa bojím?

.....

2. ČASŤ – tvorba vlastných kartičiek, art terapeutická časť

MENTÁLNA PROJEKCIA

1. Deti/žiacov vyzvem, aby si na chvíľu zatvorili oči a skúsili si premietnuť to, čo sa doposiaľ dialo, celkom nenásilne nechajú plávať myšlienky a predstavy.
2. Tvorba obrázkov. (navodenie výtvarníčkou/výtvarníkom, rôzne techniky, rôzny počet návrhov, ak stihnú viacero môžu vytvoriť aj viacero obrázkov).
3. Názov kartičky.
  - Pozri sa na svoju kartičku.
  - Je to akoby ilustrácia obálka knihy, ktorú si napísal o sebe, o svojom živote.
  - Zatvor na chvíľu opäť oči. Aký názov by si dal na svojej knihe.
  - Názov knihy napíš na zadnú stranu kartičky (resp. na lístok).

- Skús ešte doplniť pod názov tri kľúčové slová, ktoré sa spájajú s tvojou knihou (niečo o tebe, emócie, ľudia, niečo z tvojho života)
- Zdieľanie – Galéria – obraz kartičky, názov, slová (predstavenie, prezentácia pred skupinou).

3. ČASŤ – reflexia, ocenenia, záver

Reflexia – otázky

Čo nové ti projektový deň priniesol?

Čo si sa dnes dozvedel?

Čo ťa prekvapilo, potešilo, nadchlo...?

Daj prívlastok projektovému dňu.

Doplň: „Dnešný projektový deň bol ...

Čo mohlo byť lepšie?

Aký bol Tvoj projektový deň?

S čím budem dnes zaspávať? (učiteľ - tu oceniť za seba prácu deciek, žiaci – posledný výrok k dnešnej hodine)

Ocenenie – rozprávková postava

Variant 1 - žiak si vyberá rozprávkovú postavu, kartičku, obrázok podľa toho ako sa cíti, ako to cíti, predstaví ostatným

Variant 2 – žiak si vyberá rozprávkovú postavu, kartičku, obrázok podľa toho ako sa cíti, ako to cíti, dvaja iní žiaci sa rozprávajú nahlas o tom treťom prečo si asi danú postavu vybral a žiak si zapisuje pravdivé a nepravdivé výroky, následne predstaví ostatným

Čo z toho bola pravda?

Čo z toho bol výmysel?

Variant 3 – žiaci sa navzájom oceňujú TY správou (dnes si pre mňa superhrdina, oceňujem ťa XY za tvoju nápaditosť, umeleckosť, prejav v závere, názov knihy, iniciatívu .....).

© EDUMA, n.o.

2024